

Uczelnie stają się dziś coraz bardziej złożonymi organizacjami. Pełnią wiele funkcji i muszą spełniać często sprzeczne oczekiwania zarówno własnych członków, jak i instytucji z bliższego i dalszego otoczenia. Ciekawym przypadkiem instytucji szkolnictwa wyższego są uczelnie katolickie, które muszą odpowiadać na te oczekiwania z uwzględnieniem ich religijnej specyfiki. Wyjątkowość uczelni katolickich wiąże się z ich tożsamością organizacyjną. Mają one niejednoznaczny status: nie do końca są religijne, ale też nie do końca świeckie. Funkcjonują na granicy kilku ważnych instytucji: państwa, Kościoła i rynku. Celem projektu jest zrozumienie roli religii w konstruowaniu tożsamości organizacyjnej na przykładzie czterech uczelni katolickich w Polsce: Akademii Ignatianum w Krakowie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie, Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie. Te cztery uczelnie są pod pewnym względem podobne, a pod innym różne. Projekt przyniesie odpowiedź na dwa główne pytania badawcze: w jaki sposób uczelnie katolickie w Polsce konstruują swoją tożsamość organizacyjną z uwzględnieniem religii oraz dlaczego różnią się w tym względzie zarówno we własnym obrębie, jak i między sobą?

Badanie będzie się opierało na modelu czterech strategicznych obszarów działania uczelni: kształcenia, badań, relacji z otoczeniem oraz administracji. Analiza będzie obejmować zarówno symboliczno-materialny wymiar tożsamości uczelni (dokumenty, media, przestrzeń, wydarzenia, symbolika), jak i perspektywę ich członków (menedżerów, pracowników i studentów). Mimo wieloletniego istnienia i rozpoznawalnej pozycji na uczelnianej mapie kraju, katolickie szkoły wyższe wciąż pozostają *terra incognita* dla przedstawicieli nauk społecznych w Polsce. Ten projekt przyczyni się do wypełnienia tej zastanawiającej luki.

Ze względu na specyfikę celów badawczych metodologia planowanych badań wpisuje się w nurt badań mieszanych. W projekcie będą wykorzystane metody reaktywne i aktywne, bazujące na materiałach zarówno zastanych, jak i wywołanych. Głównym podejściem będzie metodologia jakościowa, względem której badania ilościowe będą uzupełniające i przeprowadzone w trybie refleksyjnym, czyli z uwzględnieniem tego, jak, gdzie, kiedy i przez kogo będą zbierane oraz analizowane dane. Dzięki temu będzie uzyskana triangulacja, która umożliwi zebranie szerokiego spektrum materiałów i ich analizę przy użyciu kilku technik badawczych. Pozwoli to „nasyścić” uzyskane dane, a z drugiej strony zweryfikować wnioski generowane przy użyciu konkretnych technik. Wykorzystane będą cztery techniki badawcze: analiza danych zastanych (analiza treści wewnętrznych i zewnętrznych materiałów dystrybuowanych w przestrzeni uczelni), badania etnograficzne (obserwacja podczas badań terenowych), sondaż internetowy (z udziałem pracowników uczelni i studentów) oraz indywidualne wywiady pogłębione (z udziałem menedżerów średniego szczebla). Systematyczne badania obejmą okres lat 2020-2024, ale w projekcie będą również uwzględnione materiały historyczne, istotne z punktu widzenia kontekstu badań. Badania jakościowe będą zrealizowane przy użyciu oprogramowania MAXQDA, a ilościowe za pomocą oprogramowania MonkeySurvey.

Do tej pory nikt w Polsce nie badał uczelni katolickich przy wykorzystaniu zaplecza nauk społecznych. Z kolei badania na świecie głównie dotyczą USA i są odbiciem tamtego specyficznego kontekstu. Badania w Polsce rzucają nowe światło na dotychczasową wiedzę na temat tożsamości uczelni katolickich, bazując przy tym na konkretnym przypadku z Europy, w dodatku kraju o bezprecedensowej sytuacji społeczno-religijnej, z dominującą pozycją Kościoła rzymskokatolickiego i wciąż wysoką, choć dynamicznie zmieniającą się, religijnością społeczeństwa. Uczelnie katolickie są swoistym laboratorium napięć między różnymi instytucjami i religią, w których jak w soczewce skupia się oddziaływanie kontekstu społecznego, politycznego i ekonomicznego. Wykorzystanie tradycji teorii instytucjonalnych w badaniach uczelni katolickich jest nowością na skalę światową. Wpłynie to na rozwój nauk społecznych (zarówno od strony merytorycznej, jak i metodologicznej), zbliży do siebie kilka dyscyplin, takich jak socjologia, nauki o zarządzaniu czy nauki o religii i kulturze, ale przede wszystkim poszerzy dotychczasową wiedzę na temat wzajemnych relacji między sferą publiczną, szkolnictwem wyższym i religią.